

בבית המשפט העליון

רע"א 3051/22

לפני: כבוד השופטת ע' ברון

המבקשת: אבוט מעבדות רפואיות בע"מ

נגד

המשיבות: 1. מטי טוויטו
2. אגם לידרס טק בע"מ

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כבוד השופטת עמיתה ש' אלמגור) מיום 9.3.2022 ב-ת"צ 22040-09-20

בשם המבקשת: עו"ד נועם רוני; עו"ד נגה חרובי; עו"ד שיר בסר ריחני

החלטה

1. עניין לנו בבקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 9.3.2022 (השופטת עמיתה ש' אלמגור) ב-ת"צ 22040-09-20, העוסקת בדחיית בקשות לעיכוב הליך ייצוגי עד להכרעה בתביעה אזרחית נפרדת ובהליך בירור מינהלי שנפתח על ידי הרשות להגנת הצרכן ולסחר הוגן (להלן: הרשות להגנת הצרכן או הרשות).

רקע צריך לעניין ובקשת רשות הערעור

2. המבקשת, אבוט מעבדות רפואיות בע"מ, היא חברה המשווקת את מזון התינוקות "סימילאק" בישראל (להלן: אבוט). המשיבה 1, גברת מטי טוויטו (להלן: המשיבה), הגישה ביום 9.9.2020 בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד אבוט ונגד המשיבה 2, חברת אגם לידרס טק בע"מ, העוסקת בפרסום ברשתות החברתיות (להלן: בקשת האישור ו-לידרס, בהתאמה; אבוט ולידרס יכוננו יחדיו: החברות). עניינה של בקשת האישור בטענה שלפיה החברות הפעילו חשבונות פיקטיביים ברשת החברתית פייסבוק, וכן הפעילו מערך של משתמשי פייסבוק בתשלום, במטרה להפיץ מסרים פרסומיים הנוגעים למוצרי סימילאק ועדיפותם על פני מוצרים מתחרים. המשיבה הגישה את בקשת

האישור בגין מספר עילות תביעה – חוסר תום לב, ובפרט חוסר תום לב במשא ומתן לכריתת חוזה לפי חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973, הטעיה צרכנית לפי חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981 (להלן: חוק הגנת הצרכן). נוסף על כך, המשיבה ייחסה לחברות עוולות של תרמית, הפרת חובה חקוקה ורשלנות לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש] וכן טענה שהן התעשרו שלא כדין, על חשבון חברי הקבוצה המיוצגת. בקשת האישור הוגשה בשם כל האנשים שנחשפו לפרסום סמוי של מזון לתינוקות סימילאק בשבע השנים שקדמו להגשתה, במסגרתה המשיבה עתרה לסעד הצהרתי שלפיו הפרקטיקה נושא התובענה אסורה, ולצו עשה שיוורה לחברות לחדול מביצועה. כמו כן, המשיבה עתרה לפיצוי בסך 1,500 ש"ח לכל חבר קבוצה, זאת לנוכח הנזק הממוני והבלתי ממוני שלטענתה נגרם לכל חבר כתוצאה מהפרסום הסמוי.

3. מספר חודשים לפני שהוגשה בקשת האישור, ביום 21.6.2020, הגישו טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ וחברת הבת שלה, אביק שיווק בע"מ, המייבאת ומשווקת את מזון התינוקות "נוטרילון", תביעה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו נגד החברות וכנגד מנכ"לית ומייסדת לידרס (ת"א 48437-06-20, להלן: תביעת טבע). עניינה של תביעת טבע בטענה כי החברות הפעילו חשבונות פייסבוק פיקטיביים לצד מערך מגיבים בתשלום שפעלו ברשת החברתית פייסבוק במטרה להשמיץ את מותג נוטרילון ולשבח את מותג סימילאק ואת עדיפותו על פני הראשון.

4. טרם שהוגשה תשובה מצידה לבקשת האישור, הגישה אבוט בקשה לעכב את ההליך הייצוגי, בטענה שתביעת טבע מהווה הליך תלוי ועומד מוקדם העוסק בסוגיה דומה (להלן: בקשת העיכוב הראשונה). אבוט גרסה כי ככל שתביעת טבע תידחה, הדבר ירוקן מתוכן או לכל הפחות יצמצם באופן משמעותי את בקשת האישור. המשיבה מצידה, בתשובתה לבקשת העיכוב הראשונה, התנגדה לבקשה זו והצביעה על השונות שקיימת בין תביעת טבע ובין בקשת האישור; בפרט המשיבה טענה שתביעת טבע עוסקת בסכסוך בין חברות מסחריות הנוגע לפגיעה במוניטין, ואילו בקשת האישור עניינה בעילות צרכניות הנובעות מהפרסום הסמוי ונזקיו.

בהחלטה תמציתית מיום 2.2.2021 דחה בית המשפט המחוזי את בקשת העיכוב הראשונה, תוך שהיא ניתנה טרם שהתאפשר לאבוט להגיש תגובה לתשובת המשיבה לבקשה (להלן: ההחלטה הראשונה). בראש ובראשונה ציין בית המשפט כי טרם הוגשה תשובת אבוט לבקשת האישור, כך שלא ניתן להשיב לשאלה אם נכון ויעיל לעכב את ההליך בעקבות תביעת טבע. מעבר לכך, בית המשפט הביע ספק בדבר סיכויי בקשה נוספת לעיכוב הליכים אם תוגש בהמשך, לאחר הגשת כתבי הטענות בבקשת האישור.

בהקשר זה, בית המשפט עמד על כך שתביעת טבע עוסקת במערכת היחסים שבין תאגידים מסחריים, וכי ההכרעה בה אינה מהווה מעשה בית דין בין חברי הקבוצה ובין החברות. בתוך כך הסב בית המשפט את תשומת הלב לכך שחלק מעילות התביעה בבקשת האישור, בפרט הטענה בדבר הטעיה צרכנית, אינן חלק מתביעת טבע. לבסוף העיר בית המשפט כי לא ניתן לעכב כמשך שנים את הדיון בהליך ייצוגי הנוגע למערכת היחסים שבין צרכן ובין עוסק בשל סכסוך מסחרי בין העוסק ובין גוף מסחרי אחר.

אף על פי כן, בסמוך לאחר ההחלטה הראשונה אישר בית המשפט הסדר דיוני בין הצדדים. לפיו, נקבע לוח זמנים להגשת תשובות החברות לבקשת האישור ותגובה לתשובות מאת המשיבה; ועוד נקבע כי לאחר שיוגשו כתבי הטענות בבקשת האישור, תגיש אבוט את תגובתה לתשובת המשיבה בבקשת העיכוב הראשונה. רק אז, לאחר שכל כתבי הטענות כאמור יונחו לפניו, ישוב וייתן בית המשפט את הכרעתו בבקשת העיכוב הראשונה.

5. בחלוף מספר חודשים, לאחר שהוגשו כתבי הטענות האמורים, הגישה אבוט ביום 7.12.2021 בקשה נוספת לעיכובה של בקשת האישור (להלן: בקשת העיכוב השנייה). בפתח הדברים אבוט הדגישה כי בקשת העיכוב השנייה מצטרפת לבקשה הראשונה, והיא נובעת מכך שלאחרונה פורסם בתקשורת כי בשל טענות בדבר פרסום סמוי בפייסבוק, הממונה על הרשות החלה בהליך בירור מינהלי כנגד אבוט (להלן: ההליך המינהלי). אבוט טענה כי ההליך המינהלי נוגע אף הוא לאותן התלונות שהועלו בתביעת טבע, וכי מדובר באותן טענות שביסוד בקשת האישור, כך שלשיתתה עיכוב בקשת האישור ימנע דיון משולש באותה מסכת עובדות. אבוט שבה וטענה כי בירור בקשת האישור יוביל לבזבוז משאבים שיפוטיים, יכביד שלא לצורך על אבוט ואף עלול להוביל להכרעות סותרות.

בהחלטה מיום 9.3.2022 דחה בית המשפט המחוזי הן את בקשת העיכוב הראשונה הן את בקשת העיכוב השנייה (להלן: החלטת הדחייה). בכל הנוגע לבקשה לעכב את בקשת האישור בשל תביעת טבע, הפנה בית המשפט לדברים שהופיעו בהחלטה הראשונה, וקבע בשנית כי תביעת טבע לא מייתרת את הדיון בבקשת האישור. בכל הנוגע לבקשת העיכוב השנייה, בית המשפט הדגיש כי ההליך המינהלי אינו הליך משפטי, ואין בו כדי להוות מחסום או עילה לעיכוב הדיון בבקשת האישור. עוד קבע בית המשפט כי ההליך המינהלי אינו יכול, בשום אופן, להוות מעשה בית דין כלפי חברי הקבוצה ביחס לעילות הנטענות בבקשת האישור.

6. בגין החלטת הדחייה הגישה אבוט את בקשת רשות הערעור הנדונה, במסגרתה אבוט שבה ומדגישה כי החלטת הדחייה משמע שהיא תידרש להתמודד אל מול שלושה הליכים משפטיים שונים, הנסמכים על אותן עילות וטענות. לדבריה, המסכת העובדתית שעליה נסמכת בקשת האישור זהה למסכת העובדתית בתביעת טבע, וקיימת זהות בין עילות התביעה, הצדדים והסעדים המבוקשים בשני ההליכים; ומשכך אבוט, סבורה שיש להורות על עיכובה של בקשת האישור עד לאחר שתוכרע תביעת טבע. אבוט מצביעה על כך שבקשת האישור הוגשה לאחר שהוגשה תביעת טבע, וכי זו האחרונה אף הייתה המניע להגשת בקשת האישור, כפי שמעידה המשיבה עצמה. עוד טוענת אבוט כי אם ייקבעו בתביעת טבע ממצאים עובדתיים לטובתה, כגון שהיא לא הפעילה פרופילים פיקטיביים, אזי יהיה בידה לעשות שימוש בממצאים אלה בגדרי בקשת האישור. לגישת אבוט, טעמי יעילות מצדדים בעיכובה של בקשת האישור, ובתוך כך אבוט טוענת כי עיכוב בקשת האישור לא יגרום לנזק למשיבה או לחברי הקבוצה.

נוסף על האמור ומאותם טעמים, אבוט עותרת לעיכובה של בקשת האישור גם עד לאחר שיסתיים ההליך המינהלי. בהקשר זה אבוט מציינת כי הרשות להגנת הצרכן מסרה לה הודעה בדבר כוונתה להטיל על אבוט עיצום כספי לפי סעיף 22 לחוק הגנת הצרכן; ובהמשך לכך טוענת אבוט כי בקשת העיכוב השנייה הוגשה כאשר הייתה רק אפשרות סבירה שיתקיים בנדון בירור מינהלי, ואילו כעת הודעת הרשות מלמדת שאותו הליך מינהלי קורם עור וגידים.

דיון והכרעה

7. לאחר עיון בבקשת רשות הערעור על נספחיה, הגעתי לכלל מסקנה כי דינה להידחות אף ללא צורך בקבלת תשובה מאת המשיבה.

נקודת המוצא לדיון היא כי לערכאה הדיונית מסור שיקול דעת רחב בסוגיות הנוגעות לאופן ניהול ההליך הייצוגי, זאת משום שבידיה הניסיון, המומחיות וההיכרות המעמיקה עם ההליך שלפניה. בהתאם, ערכאת הערעור ממעטת להתערב בהחלטות בעניין סדרי דין המתקבלות במהלך ניהול ההליך העיקרי, ובכללן גם החלטות בדבר עיכוב הליכים בבקשת אישור תובענה כייצוגית בשל הליך דומה תלוי ועומד. כך שהיקף ההתערבות של ערכאת הערעור בהחלטות ממין זה מצומצם ומוגבל למקרים חריגים, שבהם ההחלטה מנוגדת לדיון או גורמת למי מהצדדים עיוות דין (רע"א 2563/20 ר'בקה טכנולוגיות בע"מ נ' חברת כימיקלים לישראל בע"מ, פסקה 9 (16.8.2021); רע"א 3336/19 פלוני נ' סיוואק בע"מ, פסקה 6 (10.9.2019)). המקרה דנן אינו נמנה עם אותם מקרים חריגים. ואפרט.

8. בבואה לבחון בקשת רשות ערעור בדבר עיכוב הליכים, ערכאת הערעור אינה שמה עצמה בנעלי הערכאה הדיונית. כפי שידוע, סמכות הערכאה הדיונית לעכב בירור של תובענה בשל קיומו של הליך תלוי ועומד שבו מתבררת שאלה מהותית דומה היא סמכות שבשיקול דעת. עם זאת, שומה על בית המשפט הנדרש לבקשה לעיכוב הליכים להביא בחשבון שיקולים הנוגעים לזהות השאלות השנויות במחלוקת, זהות בעלי הדין, יעילות הדין, חיסכון במשאבים, מניעת הכרעות סותרות, נוחות בעלי הדין, הכרעה מהירה ומאזן הנוחות (רע"א 7202/18 קוזליק נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ, פסקה 9 (11.2.2019)). בענייננו אמנם דומה כי תביעת טבע ובקשת האישור מעוררות שאלות דומות, אולם לא מצאתי להתערב בהחלטת בית המשפט המחוזי. לא שוכנעתי כי דיון מקביל בשני ההליכים – בקשת האישור ותביעת טבע – עלול להוביל בהכרח להכרעות עובדתיות סותרות, לא כל שכן לחוסר יעילות דיונית. בית המשפט נסמך בהחלטת הדחייה על מכלול השיקולים שעליהם עמד בהחלטה הראשונה, וקבע כי עילת ההטעיה הצרכנית היא ייחודית לבקשת האישור, ועל כן אין זה ראוי לעכב את בירורה במסגרת ההליך הייצוגי בשל סכסוך בין צדדים מסחריים. על פניו יש טעם בקביעה זו; מכל מקום היא אינה מקימה עילה להתערבות, וספק רב אם דחיית תביעת טבע כשלעצמה עשויה להוביל לאיונה של בקשת האישור.

הוא הדין ביחס לטענות אבוט בכל הנוגע להליך המינהלי. אך לאחרונה עמדתי על כך שעצם קיומה של רגולציה בתחום מסוים אינה שוללת אפשרות לנהל הליך ייצוגי, ועל כך שהליכי פיקוח שלטוניים לא נועדו לחסום אפשרות כזו (רע"א 3336/22 יורו מחלבות אירופה בע"מ נ' סבטוב, פסקה 8 (12.9.2022)). בעניין זה יצוין כי טענות אבוט בבקשת העיכוב השנייה הועלו בבית המשפט המחוזי בכלליות, תוך שהן נסמכות על כתבה שפורסמה בתקשורת ממנה עולה כי לכאורה הרשות החלה בהליך בדיקה מינהלי ביחס למסכת העובדתית המתוארת בבקשה האישור. אמנם כעת, במסגרת בקשת רשות הערעור, אבוט טוענת כי לאחרונה נמסרה לה הודעה על כוונת הרשות להטיל עליה עיצום כספי, אלא שלא צורפו תימוכין כלשהם בהקשר להליך המינהלי. ממילא יבואר כי אין בתוצאות ההליך המינהלי כדי להשליך בהכרח על קיומה או היעדרה של עילת תביעה לחברי הקבוצה כנגד אבוט, או להוביל למעשה בית דין בנדון. בנסיבות אלה, גם בהקשר להליך המינהלי אינני מוצאת כי נפל בהחלטת הדחייה פגם המצדיק התערבות.

9. על יסוד כלל האמור, ולנוכח היקף ההתערבות המצומצם בשיקול דעתה של הערכאה הדיונית בהחלטות מעין אלה, התוצאה היא שבקשת רשות הערעור נדחית. משלא נתבקשה תשובה, אין צו להוצאות.

ניתנה היום, כ"ב באלול התשפ"ב (18.9.2022).

שׁוֹפֵט

מרכז מידע, טל' 2703333-077, *3852 ; אתר אינטרנט, <https://supreme.court.gov.il> הג 22030510_G01.docx